

8 | 2025

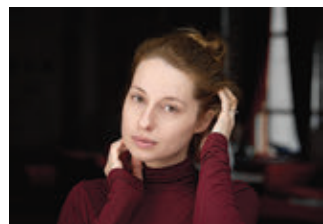
UNITÁRIUS KÖZLÖNY

KOLOZSVÁR | 1888–1948/1990. | 35. (95.) ÉVF.
8. SZÁM | 2025. AUGUSZTUS | ÁRA: 6 LEJ

TARTALOM

Kedves Olvasó!	3
Kis János Csaba: Aki szeretetben marad, az Istenben marad	4
Lőrinczi Alpár János: A mélységből fakadó imádság menedék	5
Szakál Anna: Stein János „szellemi csárdá”-ja	7
A hónap kérdései	10
Moldován-Szeredai Noémi: Szénacsinalás, búzaaratás	11
Lelket gyógyító színház	13
Bálint Róbert Zoltán: Kik azok az unitáriusok? III.	16
Hadnagy Éva: Programokból nincs hiány	18
Péterfi Ágnes, Nagy Norbert, Tóth Rozália: Megvalósult a kovásznai unitáriusok évszázados álma	19
Andrási Benedek, Szabó László: Tudósítás az Egyházi Képviselő Tanács legutóbbi üléseiről	20
Rácz Norbert Zolt: A menny	21
Kiss Zsuzsanna: <i>SegédKezek</i> Ravában	23
Ferenczi Mária-Magdolna: Az 1953–1954-ben születettek kortárstalálkozója	24
Demény Csilla Júlia: Köri nőszövetségi közgyűlés Küküllődombón	25
Demeter Ágnes: ODFIE-puzzle	26
Egyházunk hírei	27
Barangoló Isten országában	30
Rejtvény	31

CÍMLAP: Kapocs – unitárius családok tábor (2024)

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Andrási Benedek főszerkesztő (Brassó), **Demeter Ágnes** gy. segédlelkész (Vargyas), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Kis János Csaba** lelkész (Marosszentgyörgy), **Kiss Zsuzsanna** lelkész (Ikland-Nagyernye), **Lőrinczi Alpár János** lelkész (Gyergyószentmiklós), **Nagy Norbert** segédlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Péterfi Ágnes** lelkész (Sepsiszentgyörgy), **Rácz Norbert Zolt** lelkész (Kolozsvar), **Szabó László**, a Püspöki Hivatal vezetője (Kolozsvar), **Szakál Anna** tud. munkatárs HUN-REN BTK Néprajztud. Intézet (Budapest), **Tóth Rozália** gondnok (Sepsiszentgyörgy)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a **Magyar Unitárius Egyház**, Kolozsvar

Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott főszerkesztő: **Koppándi Júlia**

Megbízott szerkesztő: **dr. Berki Tímea**

Szerkesztőbizottság: **Bálint Róbert Zoltán** (Egyház és társadalom), **Dimény Csilla Júlia** (Nők világa), **Ferencz Csaba-Levente** (Rejtvény), **Hadnagy Éva** (Riport),

dr. Koncz Attila (Kultúra), **Mátéfi Tímea** (Lelki élet), **Mészáros Tímea** médiareferens (Egyházi hírek), **Mikó Ferenc** (Bibliamagyarázat), **Moldován-Szeredai Noémi** (Hagyományaink), **Pap Zoltán** (fotó), **dr. Sándor Krisztina** (Portré), **Szabó Előd** (Egyháztörténet), **Székely Andrea** (Szeretetszolgálat), **Széles László** (Ifjúsági oldal), **Szombatfalvi Etelka** (Gyermekoldal)
Tördelés: **Virág Péter**. Olvasószerkesztő: **Dénes Gabriella**
Nyomtatás: **Misztótfalusi Kis Miklós Református Sajtóközpont**
Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9
Telefon: 0264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org
Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0740 937 116.
A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhó előtti hónap 10-e.
ISSN 1220-8418

Támogatók:

Kedves Olvasó!

A ranybarna tarlók, sárgálló napraforgók színe uralkodik a tájban. A szénaboglyák, tekercek körül zöld fű sarjad, szöcskék ugranak tova lépteink előtt. Haladunk a nyárral, vastag árnyékot, hűsítő forrást keresünk. Az aratásban, szénacsínálásban megfáradtak terhét nyári zivatarok enyhítik. Jó termés reményében fürkésszük a veteményest, amelyből lassan kikerül a hagyma, paradicsom, uborka és egyéb finomságok.

Uborkaszезon van. Írom, de nem állítom, hiszen ebben a pillanatban is történik valami izgalmas környékünkön. Gyermek- és ifjúsági táborok, közösségépítő rendezvények, falu- és kortárstalálkozók, fesztiválok hívogatnak augusztusban is. Aki csendre vágyik, a zajos várostól távol keres menedéket a természetben, vagy olvasásba menekül. Te mit olvasnál legutóbb, kedves Olvasó? Találtál-e számodra kedves olvasmányt a Közlöny hasábjain? Mit olvasnál szívesebben? Mivel lépünk meg legközelebb?

Addig is ajánljuk rovatainkat, melyekben szeretetről, menekülésről, régi beszélgetésekről, a lelket gyógyító színházról, mezei munkákról, a földet a magasságtól elválasztó egekről, adakozásról, segédkezésről írunk. Igazi kikapcsolódást kívánunk, hogy jusson figyelem mindenre és mindenre, amire és akire kell, és egy hónap múlva elmondhassuk, nem telt el pihenés és szívmengető élmények nélkül ez a nyár sem.

| BERKI TÍMEA

*Mert jó földre visz be most téged Istened,
az Úr: folyóvizek és mélyből fakadó források
földjére, amelyek hegyen-völgyön a
felszínre törnek; búzát és árpat, szőlőt,
fügét és gránátalmát termő földre, olaj-
fáknak és méznek a földjére.*

(5Móz 8,7–8)

Aki szeretetben marad, az Istenben marad

KIS JÁNOS CSABA

*Létezésünk
eredete Isten
szeretetében
rejlik.*

Ember, megmondatott neked, hogy mi a jó, és mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Isteneddel szemben. (Mik 6,8)

...és mi ismerjük és hisszük azt a szeretetet, amellyel Isten szeret minket, Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne. (1Ján 4, 16)

Ki tagadhatná, hogy napjainkban a mindenféle válság idején az emberiség a feszültségek korszakát éli. Vajon mit hoz a jövő, vajon mit kell tennünk, hogy biztonságosabb holnapok kikötőjébe érkezzünk? A válaszokat részben kiolvashatjuk a természet és a történelem nagy könyvéből, mivel a teremtés értelmes mű, titkai közül sokat megfejtethet az emberi elme, de nem hagyhatjuk figyelmen kívül a prófétai tanítást: élj törvény szerint, törekedj szeretetre és légy alázatos Isteneddel szemben.

A Biblia tanúsága szerint az emberiségnek nem a háborúk, a gazdasági válságok a problémái. Ezek csak tünetei annak, hogy az emberiség egyre távolabb került Isten akaratától.

A nyolcvanas években, amíg nem volt a szülőfalumban gáz, a favágás hozzátartozott mindennapi életünkhöz. Volt a faluban egy egyhengeres

favágógép, ami valamikor cséplőgépet hajtott. A gépet szekér után kötötték és úgy húzták egyik helyről a másikra. A ló csak nagy kínlódással tudta egy meredek dombra felhúzni. Azóta már eltűntek a favágásra használt többmázsás gépek, az élet könnyebb lett, de a terhek maradtak. Ha gyenge a lélek, ha nem tudunk a teher mellé állni, oda az életkedv, a bizalom, a belső békeség, oda az ember. Pedig élnünk kell!

Amikor keressük az élet nehézségei mögött meghúzódó okokat, amikor megfogalmazzuk a miért?-jeinket, sokszor falba ütközünk. Itt jön a hitünk a segítségünkre, és azt súgja, hogy a létezésünk eredete Isten szeretetében rejlik.

Mint racionálisan gondolkodó ember, valamikor minden kérdésemre választ kerestem és vártam, pedig sokszor a válasz ennyi: Isten szeretet. Jó ebben a szeretetben élni úgy, ahogyan a gyermeknek nem jut eszébe firtatni, hogy a szülei miért szeretik őt, hanem csak benne él. Ez a szeretet Istenhez köt, ebben teljesen az övéi vagyunk, feloldódunk benne. Ha ezt életünk során megtapasztaljuk, akkor hitünk több lesz, mint világnézet.

Megélt valóság lesz.

Isten szeretetének megtapasztalt valósága, annak minden erejével. Életünk teherhordozásában a mi gondviselő Atyánk ott áll mellettünk. Ugye, éreztük már ezt, nagyon sokszor? Bizonyosságot tudunk tenni róla, ha kell? Semmi másban nem látható jobban és hitelesebben az ő szeretetének ereje, mint az emberi sérüléseink gyógyulásában.

Ez a hit legyen az, ami meghatározza életünket, döntéseinket, a jövőbe vetett reménységünket. Ez adjon mindig kellő lelki erőt a bajok, a terhek hordozásában. Ezt a járható utat jelölte ki a mi számunkra Isten. Csak ezen az úton járó emberiség nézhet bizalommal a jövőbe.

A mélységből fakadó imádság menedék

LŐRINCZI ALPÁR JÁNOS

*Ő a halandó,
véges
teremtmény,
míg Istene
mindenható.*

A hal gyomrában Jónás így imádkozott az Úrhoz: Szorongattatásomban az Úrhoz folyamodtam, és ő meghallgatott; az alvilág gyomrából kiáltottam, és ő meghallotta hangomat. A mélybe vetettél, a tenger mélyére, körülvelt az áradat; örvényeid és hullámaid összecsaptak fölöttem. Így szóltam: Elvetettél színed elől. Bárcsak meglátnám még szent templomodat! A vizek torkomig hatoltak, körülvelt a mélység, hínár borítja fejemet a hegyek tövében. Leszálltam a föld alatti országba, a régmúlt idők népei közé, de kimentetted a pusztulásból életemet, Uram, én Istennem! Amikor elcsüggedt a lelkem, az Úrra emlékeztem, és imám eljutott színed elé, szent templomodba. (Jónás 2,2–8)

Jónás a „menekülő próféta” – mondja az egyik vallásórás kisgyermek. És valóban, a gyerekek szeretik a lényeket egyszerűen megragadni, nem mentegetik őt, nem sorakoztatnak mellette kifogásokat, csak egyszerűen meglátják a prófétát, aki menekül.

Jónás olyan helyet szeretett volna találni, ahol Isten nem látja, és békén hagyja őt. Így kelt tengeri útra, hogy elmeneküljön az Úr szeme elől. A hajó, amelyen Jónás utazott, hatalmas viharba keveredett és közel állt a megsemmisüléshez. Ekkor a kormányosmester kérte Jónást, hogy imádkozzék a maga Istenéhez, hogy megmeneküljenek a vihartól, de Jónás nem imádkozott.

Még akkor sem, amikor a hajósok megragadták és a tengerbe vetették.

Talán érthető, hogy nem tudott imádkozni, hiszen Isten elől menekült, túl távol került tőle ahhoz, hogy imádkozzon. Még a halál küszöbén sem omlott le az a fal, amelyet önmaga és Isten közé emelt.

A történet szerint a hatalmas tenger mélységébe ereszkedett alá, ahol egy cethal elnyelte őt. Bezárult előtte minden menekülőút, amely az életre visz. A cethal gyomrában csak sötétség és a halálos csönd volt.

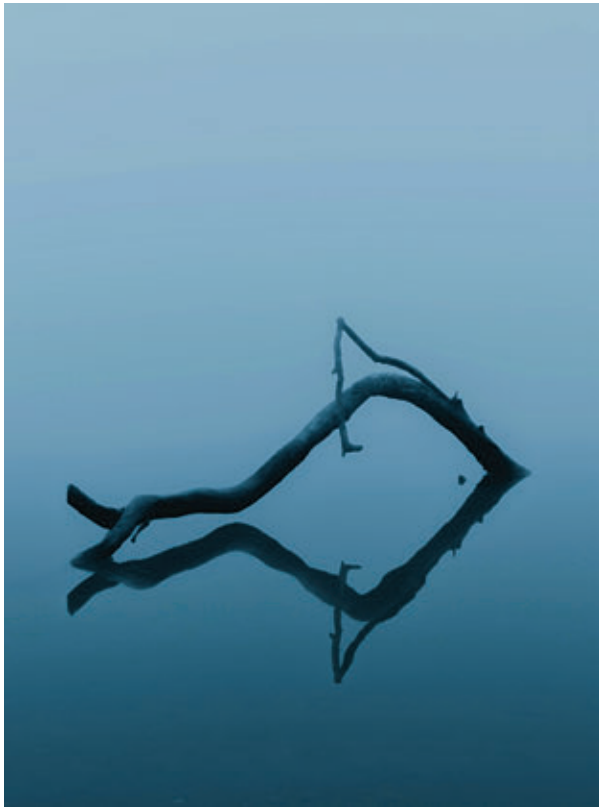
Jónás története mitológiai szempontból is különleges. A mélység, ahová Jónás került az élet-től való teljes elszigetelődést jelképezi. Ezt fokozza a hal gyomrának jelképe, amely a szabadulás legcsekélyebb lehetőségét is bezárja. Nem hiába alakult ki az a képzet az ókori mitológiákban, hogy a nagy halak és a tengeri szörnyek gyakran az alvilág, a halál birodalmát jelentik, ahol megszűnik az élet.

Jónás átéli az emberi élet legnagyobb mélységeit, az élet és a halál határvoná-lán találja magát, ahová már nem ér le a szó, és nem világít be a reménység.

Itt jön rá az igazi erőviszonyokra, hogy ő a halandó, véges teremtmény, míg Istene mindenható. A tenger mélyén, a hal gyomrában, a halál árnyékában jön rá a lényegre: egyedül Istenhez folyamodhat, mert nem maradt más lehetősége. Itt jött el az ideje, hogy levetkőzze kicsinyes

énjét és vele együtt gyarlóságait, büszkeségét és őszintén imádkozzon Istenhez.

Jónás imádsága nem a szárazföld biztonságából szól, nem a templom áhítatából fakad, hanem a végső kiszolgáltatottság mélységéből. Itt csak a nyomorúságból fakadó fohász és az Isten utáni sóvárgás marad, és talán épp ezért ez a Biblia egyik legigazibb, legmegrendítőbb része. Mert az imádság sorai mögött ott dobban egy ember szíve, aki – noha elfutott, elbukott és elmerült –

mégis tudja: van valaki, akihez szólhat. Akihez tartozik. Aki még onnan is hall, mert Isten jelenléte mindenhol megtapasztalható.

Jónás a mélységből szól, és megtapasztalja, hogy Isten nem közömbös iránta, hanem gondviselő és megbocsátó. Az őszinte, meg nem játszott imádság az, amely kiemelte a mélységek mélyéről és új életet adott a prófétának.

Mi elől vagy hová menekülünk? Talán a fájdalom elől, mert félünk újra érezni. A felelősség elől, mert tehernek tűnik. Az igazság elől, mert kényelmetlen. Hányszor menekülünk a függőségeinkbe, hogy pillanatnyilag jobban legyünk, de hosszú távon mélyebbre és mélyebbre süllye-

dünk? Hányszor menekülünk a túlzott munkavégzésbe, mondván: „nincs időm”? Idővel majd mélyebbre és mélyebbre süllyedünk, elszakadva szereteteinktől. Hányszor menekülünk a túlfogyasztásba, hogy értékesebbnek érezzük magunkat, közben elfeledkezünk valódi értékeinkről? Hányszor menekülünk a zajba, nehogy csendben legyünk, hogy ne szembesüljünk lelkiismeretünkkel? Hányszor menekülünk a napi rutinokba, és nem imádkozunk, csak csitítjuk háborgó lelkünket?

De az ember nem menekülhet a végtelenségig, és megtörténhet, hogy éppen a menekülés vezet a vesztünkbe. Miközben azt hisszük, hogy életünket mentjük, előfordulhat, hogy mélyebbre és mélyebbre kerülünk. A menekülés eleinte megkönnyebbülésnek tűnhet, de lassan beszűkül a világunk, elzárkózunk, eltávolodunk másoktól, bezáródunk saját félelmeinkbe. A végén már nem is tudjuk, mi elől menekülünk – csak azt, hogy nem vagyunk jól, és nem találjuk a visszautat.

Azonban még itt is figyel ránk az Úr, várja megterésünket, és kész új esélyt adni számunkra.

Ezért Jónás imádsága minden mélyen lévő ember imádsága.

Azokról szól, akik elvesztettek egy társat, egy szülőt, egy számukra fontos embert. Akik elvesztették a reményt, akik ma is félnek, és akik mélységesen csalódtak. Akik egyszerűen el akarnak tűnni, de közben valahol belül mégis kiáltanak, talán utoljára, remény nélkül, de őszintén. És ott, ahol már semmi nem maradt, valami mégis történik, mert az Úr kész új lehetőséget, új erőt és új álmokat adni.

Tehát ha félelmetes és magányos mélységekbe jutunk, miért ne imádkozhatnánk? Miért ne menekülhetnénk az Isten karjaiba, mint egy lázadó, de megsebzett kisgyermek, aki égi szülőjének karjaiban keresi a biztonságát? Mert nincs az a mélység, ahol nincs veled Istened, az Úr.

Egy értelmiségi találkozási hely a 19. század közepi Kolozsváron

Stein János „szellemi csárdá”-ja

SAKÁL ANNA¹

*Mintha egy kis
kápolnába
tettem volna
lábamat.*

Vannak olyan jelentős kérdések a 19. századi erdélyi népköltészeti gyűjtés történetében, amelyekre nehezen lehet választ adni. Ilyen az, hogy vajon melyek lehettek a 19. század közepén és második felében Kolozsváron a népköltészetről beszélés terei, hol találkozhattak a gyűjtésbe kezdő személyek, volt-e olyan hely, ahol eszmét cserélhettek, vitázhattak?

A kérdésekre azért nehéz válaszolni, mert nagyon sok forrás hiányzik: vagy örökre elvesztek, vagy azonosítatlanul, közgyűjteményben vagy magánszemélyeknél lappanganak. Többek között az sem ismert, hogy a gyűjtésben részt vállaló személyek milyen könyvtárral rendelkeztek. Arról sincs tudomásunk, hogy az ekkor létező egyletek, kaszinók vagy a kollégiumok és a különböző társadalmi rangú magánszemélyek milyen könyveket birtokoltak. Ezen kívül a gyűjtő unitárius és református lelkészek, tanítók, ügyvédek levelezését is nagy valószínűséggel családi körben őrizték meg – néhány generációnyi ideig.

Feltételezzük, hogy a hely, amit Gyulai Pál „szellemi csárdá”-nak (más helyütt „szellemi kocsmá”-nak) nevezett, az Stein Jánosnak a Belkőzép utcai Teleki Domokos-házban működő könyvesboltja volt. Várady Aurél írja: „Délben és este felé ott gyűltek össze [...] Kolozsvár szellemi életének jeles képviselői, akik között persze első sorban éppen Gyulai Pál vitte a szót. Kriza

János, Nagy Péter, az erdélyi reformátusok kiváló püspöke, Takács János református tanár, Gáspár János és Kovácsi Antal érdemes paedagógusok rendes látogatói voltak Stein János üzletének és törzs tagjai a »szellemi csárda« állandó társaságának. Ott nyertek tájékoztatást az újonnan megjelent művekről, melyeket Stein János lehető gyorsan sietett beszerezni.”

Bár a bolt korabeli leírását nem ismerjük, de az 1927-es bontással kísért átalakítása során egy K. L. monogramú személy a következőképp idézte fel a *Keleti Újság* hasábjain a bolthoz fűződő érzéseit. „A haladás és a gyorsabb tempójú fejlődés útjában állt ez a régi misztikus homályú bolt, amely lényegileg már évekkel ezelőtt megszűnt, de külső köntöse régi formájában napjainkig fennmaradt. [...] méla rezignációval konstatalom, hogy a Stein-féle könyvesbolt moderné alakítása és praktikusabb kihasználása ismét a mult relikviái közé ítelt egy kedves, régi, kolozsvári emléket. Kevesen érték meg Kolozsváron azt a boldog mathuzsálemi kort, akik együtt nőttek fel a jeles könyvesbolt aranykorával, amikor még boldog emlékezetű Brassay Sámuel polihistor-tudós és a szintén más világra költözött jó Gyulai Pál ur is állandó vendége volt a Stein könyvkereskedésnek. [...] Valahányszor a régi Stein-bolt előtt elhaladtam, mindig az az érzésem volt, hogy ez a kereskedés véletlenül idevetődött társa volt azoknak a régi, mult század elejei londoni könyvkereskedéseknek, amelyekben legelőször láttak napvilágot Dickens könyvei. Az egész bolt külsejének, frontbeli arculatának volt valami nemes patinája, akárcsak az évszázados multra visszatekintő angol könyvesházaknak. Volt valami előkelő egyszerűsége. [...] Valóban úgy éreztem magamat, amikor a kopott grádicsokon át benyitottam Stein könyvkereskedésébe, mintha egy kis kápolnába tettem volna lábamat.”

Várady Aurél, az 1869-ben Kolozsváron született újságíró 1927-ben maga is felidézte emlékeit, amik azt is bizonyítják, hogy a bolt a kolozsvári értelmiség egyik fontos találkozási helye

¹ A szerző a cikk megírásakor MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesült.

maradt az idős Stein halála után is. „A Stein János könyvkereskedése, mely [...] inkább a Gábor vezetése alatt állott, [...] ebben az időben is gyűlő helye volt még a Kolozsvár intelligencia egyrészének. Még magam is tanuja voltam néhányszor a többnyire délben folyt eszmecseréknek [...] Az öreg Stein bácsi már csak a belső szobából hallgatta a nem egyszer érdekes vitákat.”

De ki volt Stein János? Ferenczi Zoltánnak a kolozsvári nyomdászat történetéről írt munkája szerint a württembergi német családból származó Stein 1814-ban született Balmazújvárosban, ahol apja református tanító volt. Stein a debreceni kollégium elvégzését követően Pozsonyban kereskedőnek tanult, majd Kolozsváron telepedett le, ahol kezdetben a Dietrich-féle vaskereskedésben dolgozott, innen hívta át a könyvek iránt már akkor nagy érdeklődést mutató fiatalembert az akkori jeles könyvkereskedő, Barra Gábor (1899–1937) üzletébe. Nem sokkal később Stein János házasságot kötött Barráné híres szépségű testvérével, Dobrai Terézszel. Barra nagyon korai, 1837-ben bekövetkezett halála után pedig Stein kezdetben Barra

Vastagh György festménye Steinről (magántulajdon)

Stein János családjáról készült fénykép Veress Ferencről (Magyar Nemzeti Múzeum)

özvegyével közösen, majd 1855-től egyedül igazgatta tovább a könyvkereskedést. Vállalkozását fia, Gábor, majd annak másodszülött fia, Gusztáv vitte tovább. Az impériumváltás után Stein Gusztáv eladta üzletét és Magyarországra költözött családjával. Stein könyvesboltja helyén pedig az 1920-as évektől a Minerva R. T. fogadta az olvasni vágyó kolozsváriakat.

Stein János azonban mindazon túl, hogy könyvesboltot vezetett, író- és rajzpapírokkal, „papír-kárpitokkal” és „lantorna helyett penész hárintó pergamen papírokkal” is várta a tisztelt vásárlókat, könyvnyomdát is bérelt: korszerű berendezéssel és jól megválasztott könyvekkel rövid idő alatt maga mögé utasította a korábban legjobbnak tartott lyceumi könyvnyomdát is. Az erdélyi magyar közművelődést igyekezett szolgálni, nála jelent meg Gáspár János *Csemegék* címmel készített olvasókönyve 1847-ben, Kriza János *Vadrózsákja* 1863-ban vagy a korban különösen közkedvelt Kőváry László legtöbb munkája is.

Az 1850-es évek közepétől pedig kölcsönkönyvtárat is működtetett, ennek három katalógusa maradt fenn, ezek alapján pedig arra lehet kö-

2 Az elsőszülött fiú, Stein János Gábor (1874–1944) híres festőművész lett, aki Budapesten, Berlinben, Münchenben, Párizsban tanult, majd Budapesten telepedett le.

vetkeztetni, hogy Stein az önállósodás után döntött úgy, hogy kibővíti kínálatát és kölcsönkönyvtárat is működtetni fog könyvesüzletében. Míg az első, 1856 körül megjelentetett példányban az idegen nyelvű művek magasan vezetnek, addig 1861-re láthatóan megnőtt a magyar nyelvű könyvek száma, és a katalógus idegen nyelvű könyveket már nem is tartalmazott, amiből arra is következtethetünk, hogy a magyar nyelvű könyvek iránti igény jelentősen nőhetett az 1860-as évektől fogva. A kölcsönkönyvtári kínálat kiegészítette, túlnyúlt a megvásárolható könyvek körén.

Azt biztosan kijelenthetjük, hogy Várady Aurél azon megállapítása, hogy Stein igyekezett a legújabb munkákat beszerezni és azzal a kolozsvári olvasóközönséget ellátni, messzemenően megalapozott lehetett. Ekkor a városban nem lehetett más, olyan köz- és magánkönyvtár, amelyben ennyi népköltészeti gyűjtemény megtalálható lett volna. Stein három katalógusa alapján míg 1856 körül még csupán Erdélyi János *Népdalok és mondák* (1846–1848) két³ kötete, 1861-ben már *Gaal György magyar népmese-gyűjteményének* (1857–1860) három kötete, végül 1872-ben Merényi Lászlótól összesen három⁴ kötetnyi mesegyűjtemény (*Eredeti népmesék*, *Sajóvölgyi eredeti népmesék*, *Dunamelléki eredeti népmesék*), Arany László *Eredeti népmesék* (1862) című gyűjteménye, Kriza János *Vadrózsákja* (1863) és Majláth János magyarul megjelent gyűjteménye (*Magyar regék, mondák és népmesék*, 1864) is kikölcsönözhető volt. Érdemes azonban hozzátenni, hogy ugyanezek a kiadványok (Kriza János kötetét kivéve) nem voltak megvásárolhatóak sem nála, sem a többi kolozsvári könyvkereskedőnél. Létezhetett vagy fokozatosan létrejöhetett tehát a megismerésükre irányuló igény, amit Stein szolgált ki.

Úgy vélem, hogy nagy valószínűséggel Stein János fontos szerepet töltött be a népköltészetről való gondolkodás erdélyi alakításában azzal, hogy a legfrissebb gyűjteményeket beszerezte

és kölcsönzésre bocsátotta. Abban a körben, ahol ezek a könyvek is közkezen forogtak, és ahol Gyulai Pál és Kriza János mellett a nagyenyedi népköltészeti gyűjtésben kulcsszerepet betöltő Gáspár János is megfordult, szó eshetett a népköltészetről is.

Számos forrást, így főként Stein János hagyatékának lelőhelyét volna szükséges ismernünk.⁵ Stein bizonyosan vezetett kölcsönzési naplót, amelyből képet kaphatnánk arról, hogy hányan és kik voltak fogékonyak a népköltészeti munkák tanulmányozására. De hasonlóan fontos adalékokat szolgáltatathatna a népköltészeti gyűjtők még lappangó hagyatékrészeinek, levelezéseinek előkerülése is.

STEIN JÁNOS
Könyvkereskedése Kolozsvártt.
 Akikről hátr vagyok a t. sz. községet ügyelmeztetni, már évek óta
 fennálló, több ezer darabot álló
kölcsön-könyvtáromra.
 Van szerencsén továbbá kiutazásra lenni, hogy mindennemű
IRÓ- ÉS RAJZPAPÍROKKAL
 Tájékoztassak csak a némileg kelendőbbek árát hozom
 fel, úgy mint:
 Egy kötés fehér jó írópapír 1 ft 80, 2 ft, 2 ft 30 kintől 8—10 ft-ig
 s feljebb.
 Egy kötés fehér jó írópapír csak 10, 12 kr. nagyobb és jobb 14, 16, 18,
 20, 22, 25 kr. stb.
 100 levélpapír, 8-ad rétegben 40, 50, 60 kr. s így tovább.
 100 levélboríték 40, 50, 60 kr. s feljebb.
 100 levélpapír, domború fehér nyomattal, kezdőbetűkkel vagy egész név-
 vel, és hozzá 100 boríték csak 1 ft.
 100 litográfus jegy fekete könyvnyomattal 2 ft.
 100 litográfus jegy domború fehér nyomattal 80 kr. 1 ft és 1 ft 20 kr.
 Egy kötés 4-ed réteg levélpapír, a nyílvant kereskedők szoktak használni,
 5 ft 50, 6 ft, 6 ft 60 kr. s így tovább.
 Egy kötés agramsz, 35, 40, 45, 60 kr. s így tovább.
 Egy kötés vöröslött 7, 8 ft. Egy kötés 40, 60 kr. stb.
PAPÍR-KÁRPITOK (Tapeten),
 olaszfalkak vagy kályha és kőszekények ellenállnak nekik, nagyvilágban
 kaphatók, rófe 8, 10 kintől 40, 60 krig.
 Gőzben főtt gyümölcsök- és bárminek viz és légelemi
 lekötésére a drága kamara helyett
 a legbiztosabb, egészséges, tisztább és sokkal olcsóbb
penész hárító pergamen papír jött használatba:
 kapható kisebb s nagyobb ívekben 8 kintől 20 krig.
Mindennemű KÖNYV- ÉS KÖNYOMATU
 munkái, egy a kintől kezdve egészen apróttáig és a legújabbakig
 pontos kiadások mellett kaphatók.
STEIN JÁNOS, erd. muz.-egyleti könyvtáros és kiadó Kolozsvártt.

Stein János hirdetése a Kolozsvári Nagy Naptárban

3 A kiadvány három kötetből áll. Hogy elírás lehet-e, hogy csupán két kötet volt meg a háromból, nem tudjuk. De lehetséges, hogy valamilyen beszerzési probléma is állhatott a háttérben.

4 Különös módon, bár valamennyi Merényi-gyűjtemény is két-két kötetben jelent meg, a kölcsönkönyvtári jegyzék csak egy-egy kötet meglétét mutatja.

5 A Román Nemzeti Levéltár Kolozs megyei Levéltárában létezik egy Libreria Stein elnevezésű kis méretű hagyaték (Nr. Inv. 991.), azonban ez csupán néhány gazdasági jellegű feljegyzést tartalmaz. Veress Ferenc fényképész (aki Stein János Jozefa nevű leányát vette feleségül) hagyatékának egy része a Magyar Nemzeti Múzeumba került. Stein János leszármazottai közül néhányan ma Budapesten élnek, az ő tulajdonukban festmények és néhány számadáskönyv található meg.

A hónap kérdései

Idén 35 éves az 1990-ben újraindított *Unitárius Közlöny*. Az azóta megjelent lapszámok főszerkesztői válaszolnak havi kérdéseinkre. 2020 márciusától 2022 nyaráig **Rácz Norbert Zsolt** töltötte be ezt a tisztséget.

Foglalja össze egy mondatban, mi volt a főszerkesztői feladatkör legnagyobb kihívása!

Bár formálisan nem voltam az *Unitárius Közlöny* főszerkesztője, lényegében ezt a feladatot láttam el. A kihívások tekintetében két dolgot emelek ki, az első a megfelelő minőségű anyagok begyűjtésének az örökös kérdése, a másik a *Közlöny* „identitásavara”.

Melyik három szó jut eszébe a *Közlöny*ről? Miért?

Tájékoztatás, mert ez a *Közlöny* elsődleges feladata, magazin, mert ebben látom a lap jövőjét, és élő vallásosság, mert ebben látom a lényegét.

Mit üzen a mai olvasóknak?

Olvassák, és írjanak a *Közlöny*be!

Véleménye szerint mi a *Közlöny* szerepe, küldetése?

Elsődleges küldetését a nevében hordozza: közlöny. Tájékoztatja az egyháztársadalmat a legfontosabb hírekről, változásokról, a vallás és az egyház jelenlegi állapotáról. Lényegében ezért jött létre. Ma viszont, amikor a nyomtatott sajtó léte is végveszélyben van, a *Közlöny*nek is változnia kell. A gyors tájékoztatásra immár léteznek jóval hatékonyabb forma, így a *Közlöny* elsősorban magazinná kell átalakuljon. Célja immár az, hogy elemezze, értékelje unitárius szempontból a világ eseményeit. A tájékoztatás immár nem a gyorsan változó hírekre vonatkozik, hanem a világszemléletre, s arra, hogy e folyton változó valóságban milyen válaszokat nyújt az unitárius vallás a híveknek és a tágabb olvasóközönségnek. A *Közlöny* olyan magazin kellene legyen, amit unitáriusok és más felekezetűek egyaránt kézbe vesznek, s belőle tudást, kérdéseket, gondolkodni valót kapnak.

Szénacsínálás, búzaaratás

A nyári munkáknak megvolt a sora és rendje.

MOLDOVÁN-SZEREDAI NOÉMI

Major Lehel fiatal gazdálkodó nem a régmúltról, hanem arról a közelmúltról mesélt: Ez tartotta a székely falu szövetét. Kukoricát kétszer, pityókát egyszer kellett kapálni, és utána kezdődhetett a **szénacsínálás**.

Hajnalban indultak kaszálni. A reggelit és friss vizet nyolc órára a feleség vagy a gyermek vitte ki: szőlő levelébe csomagolt túrót és szalonnát vagy kakastaréjra(sült szalonna) ütött tojásrántottát.

Június közepén kezdődött az első kaszálás. Mindig a faluhoz közeli területeket kaszálták először, a jobbakat, amelyek vizes helyen voltak, mert ott hamarabb nőtt a fű. Ha nem igyekezett a gazda, akkor a fű ledőlt, és nehezebb volt kaszálni. Ezeken a helyeken sarjú nőtt majd, melyet második kaszáláskor szeptemberben vagy októberben takarítottak be.

Kalákát akkor tartottak, ha például a rugonfalvi területen, a Hályogosban kellett kaszálni. Ilyenkor, ha nagy vagy messzi volt a kaszáló, testvérek, sógor, barát kaszált egyik héten egyiknek, másik héten a másiknak. Olyan is volt, hogy Lehel gyerekként kivitte a reggelit, de vitt villát is, és hamar elrázta a rendeket. Ha kaláka volt, hat-hét ember indult hajnalban szekérrel. Késő délutánig kaszáltak, és hazatérve, a háznál ebéddel várták, például bárányt vágtak. A nagy eszem-iszom a messzi nagy terület kaszálásának örömét szolgálta. Másnap reggel elrázni

mentek, harmadnap pedig buglyahelybe húzták össze a rendet. Lapos helyet választottak a buglyának, hogy szekérrel meg lehessen állni mellette. Még megforgatták, hogy száradjon meg rendesen, utána buglyába takarták. Két-három buglyából állott egy szekér széna. A buglyát be kellett hegyezni, hogy ne ázzon be, azaz fusson le róla az eső.

A sarjúkaszálás ősszel volt. Annak is ugyanez volt a menete. Mikor összehúzták a buglyahelybe, fel kellett fiókolni, mert ősszel nagy volt a harmat. Másnap reggel, mikor felszáradt a harmat, a fiókokat elrázták, délben ismét megforgatták. Ha megszáradt, akkor este felrakták buglyába, ha nem, akkor újból fel kellett fiókolni, és utána került buglyába.

Mivel sokkal több volt a szántott terület, rengeteg gabona volt, mert nem volt ennyi vadállat. Gyermekkorukban nem láttak medvét, vaddisznót. Most nagyon meg kell gondolni, hogy melyik határrészbe tegyenek gabonát vagy kukoricát, hogy ne csak egy gazdának legyen ott.

Az **aratás** ünnep volt. Júliusban, mikor megérett a gabona, és ahogy hazakerült, nagy étkezéssel ünnepeltek. Tyúkokat vágtak, húslevest ettek, húst sütöttek. Majd malomba kellett menni, hogy hadd lám, milyen az új liszt. Jövet még szinte le sem pakoltak, és mama pánkót (fánkot) sütött, hogy kipróbálja a lisztet.

Néhai Tófalvi Sándor felsőbencédi lakos
| Fotó: Makkai-Ilkei Csaba

Szentgerice

Malomba messze kellett menni. Éjfél után indultak, hogy korán érjenek oda és korán öröljenek, hogy még napvilág hazaérhessenek. Egyszerre 6-8 zsák búzát vittek. Kenyérlisztet, finomlisztet és korpát őrlettek, és ezekhez külön liszteszsákot vittek, melyet csak arra használtak.

Új búzakoszorú

Leggyakrabban falusi templomainkat díszíti búzakoszorú. A szentgericei unitárius templomban az 1970-es években készült az a búzakoszorú, amelyet akkor kétnapi munkával a gyülekezet tagjai állítottak össze. Az úrasztala fölött lógott. A templom felújításakor lekerült, megrongálódott, és megszületett az ötlet, hogy helyi erőből, helyi búzából, a helyi nőszövetség tagjai újat készítsenek.

Már 2024-ben tervbe vették, de amikor nekifogtak volna, túl érett volt a búza. Az idén jobban figyeltek, és elmondták, hogy nem jó, ha zöld a szára, mert meg kell legyen száradva, és amikor kipergeted a búzaszemet, az olyan, mint a kása, ne legyen teljesen megérve. Pál és Péter napja előtt kell aratni a búzakoszorúnak valót. Szentgericén összesen nyolc kévét arattak sarlóval.

Péntek este, szombat reggel fogtak neki, huszonöt szálanként megrózták, és 15 cm hosszúra hagyták a szárát.

Huszonöt szál egyforma méretű búzakalászt kötöttek kicsi, vékony csokorba. A régi káva formájára fémből készítettek újat, és arra kezdték el rögzíteni két oldalról az alsó körre. Hogy könnyen tudjanak dolgozni, felfüggesztették a kávét, hogy jól lássák, hogy ne legyen hiányos, és arányosan kerüljön rá a borítás. Nem volt minta, hanem saját kezűességükre hagyatkozva borították be azt a kis búzacsokokkal. Nagyon jól dolgoztak, és egy szombaton meg is lett. Moly ellen is kezelték, és miután kész lett, lepedővel borítva védték a madarak ellen, ameddig végleges helyére került a templomba.

Szentgericén régebb főleg gabonát és szőlőt termesztettek. Ma is rengeteg gabona van a határban. A búzakoszorú a hálaadás, a mindennapi kenyér és Isten iránti hála szimbóluma, de a helyi nőszövetség sikertörténetének jelképe a templom központi részében az úrasztala fölé került. A szentgericei nőszövetség és Varró-Bodoczi Ilona tiszteletes asszony nagyon szívesen segítenek másoknak is, és átadják a búzakoszorú készítésének tapasztalati tudását.

Lelket gyógyító színház

A kolozsvári születésű Román Eszter általános és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban. Bár reál szakon érettségizett, a költészet, az irodalom, a színház mindig közel állt hozzá, ezért a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Színház és Film Karának színművészeti szakára felvételizett. Bíró József és Keresztes Attila osztályában végzett, majd ugyanitt Bodó A. Ottó vezetése alatt mesteri fokozatot szerzett. Utóbbi két éve alatt már a nagyváradi Szigligeti Színházban játszott, ezt követően 2020-ban szerződött a Kolozsvári Állami Magyar Színház társulatához. Román Eszterrel Koncz Attila rovatgazda, a Mathias Corvinus Collegium kolozsvári képzési központjának oktatója beszélgetett. Alábbiakban az interjú első részét olvashatják.

Minden művésznek megvan a maga története a hivatásválasztással kapcsolatban. Nagyon ritkán hasonlítanak egymásra, sohasem közhelyesek vagy rutinszerűek. Te már kisgyermekként a színészetről álmodtál, vagy lassabban, fokozatosan alakult ki?

Az attól függ, hogy meddig számítjuk a gyermekkort. A színház nekem – talán furcsa mód – pont az egyházzal fonódik össze, mert a szavalóversenyeken kívül, amelyeket az iskolában rendeztek, és számos díjat hoztak nekem, amikor először a színjátszással találkoztam, az az ODFIE keretén belül történt, miután konfirmáltam.

Rácz Norbert volt akkor ott a lelkes, és ő készítette fel minket a színjátszó találkozókra, ami úgy nézett ki, hogy az egyházközségek fiataljai készültek egy-egy előadással. Ezt nekünk Kolozsváron Norbi szervezte és rendezte, aki egyébként maga is, ha jól tudom, kacsingatott a színészi pálya felé. Mondhatnám, hogy engem lényegében ő fedezett fel, mert elég komoly szerepeket bízott rám. Az első, tisztán emlékszem, Menelaosz volt, egy ókori görög dráma hőse, aki ugyan férfi, mégis én játszottam.

Ezután történt, talán hetedik osztály körül, hogy csináltunk egy másik előadást, a *Rómeó és Júliát*, amelyben Júliát játszottam, majd következett egy kétszereplős darab, amiben még jobban megmutathattam magam, és Szilágyi Domokosnak *A próféta* című versére épült. Így találkoztam a színházzal, ezek jelentették a legerősebb motivációt, illetve az, hogy nagyon komoly elismeréseket kaptam, nem utolsósorban pedig a szüleim is feltétel nélkül támogattak.

Ezek rögtön főszerepek voltak, már az indulás pillanatától.

Valóban, főleg Júlia, bár hozzá kell tennem, már akkor kicsúsztam az ideális korból, hiszen ő a darab szerint mindössze 14 éves...

Említetted, hogy otthon támogattak az elhatározásodban. Ez vajon miből következett? Mert általában nem ilyen történeteket lehet hallani.

Az egész családom közel áll a színjátszáshoz, a szüleim egyenesen a Zsebszínházban ismerkedtek meg, amely egy amatőr csoport volt Kolozsváron az 1980-as években. Úgyhogy mind a ketten nagyon színházszerető emberek, és talán ezért tudták elfogadni könnyebben azt, hogy én is erre a pályára adom a fejem. Sőt, úgy éreztem, kimondottan támogattak ebben.

Nem is volt más alternatíva?

Dehogynem. Például unitárius lelkész is szerettem volna lenni, ami ugyancsak az ODFIE színjátszó csapata miatt lehetett, mert az egy nagyon-nagyon jó közösség volt – tinédzserkorom legjobb, legelfogadóbb, legprogresszívebb társasága, amit nagyon szerettem, és ahonnan rengeteget kaptam. Az első szerelmektől kezdve, az első szerepeken keresztül a kezdeti megbicsaklásokig és újrafelállásokig minden fontos tapasztalatom benne gyökerezik.

Emlékszem, hogy kilencedik osztályban aztán gondolkodtam a jogon, illetve a pszichológián

is, de valószínűleg azért történt így, mert édesanyám szintén pszichológus, és emiatt közel áll hozzám a tudományterület: az emberismeret fontossága, az empátia gyakorlása, a körülöttem lévők segítségének szándéka. Utóbbi bizonyosan családom hagyatéka, amely őseimtől maradt rám, akik mind egyházi berkekben is tevékenykedtek.

Ezek után jogosan adódik a kérdés, hogy látsz-e valamilyen rokonságot a lelkészi és a színészi pálya között.

Szerintem mindenképpen van, de remélem, ezzel senkit nem bántok meg. Nem tudom, hogyan hat a lelkészekre vagy általában az egyházban dolgozó emberekre, de amikor emberekhez beszélsz, közösségben dolgozol, adni

akarsz nekik valamit, akkor lényegében ugyanazt teszik. A színházban persze közönségnek nevezzük őket, a templomban meg gyülekezetnek, de azt hiszem, lényegében ugyanarról van szó. Természetesen nem az előadó-művészet vagy a performativitás szintjén, hanem abban az összefüggésben, hogy érzelmekkel dolgozunk, gondolatokat és eszméket próbálunk megragadni, illetve a saját szűrőnkön keresztül valahogy egy nagyobb közönséghez, közösséghez eljuttatni. Úgyhogy igen, szerintem van bőven átfedés.

Ilyen értelemben akkor, amit szakmai alternatívaként említettél, a pszichológia is idepaszszol, mert annak középpontjában ugyancsak az emberi lélek megértése, adott esetben gyógyítása áll.

Teljes mértékben, igen. Nagyon vonzott engem a pszichológia, de aztán meghagytam a húgomnak, pontosabban ő lépett erre a pályára. De mind a mai napig érdeklődéssel fordulok a terület felé, és a szerepeimhez igyekszem pszichológiai szempontból közelíteni, felhasználok az abból kapott és tanult szempontokat, olvasottakat.

Miért érzed a magad számára testhez állónak a színházat mint kifejezőeszközt?

Azt hiszem, ez is gyermekkoromból jön. Mindenki megszületik valahogy, valamilyen adottságokkal. Aztán persze belekényszerülhetünk a legkülönbözőbb helyzetekbe, kitanulhatunk valamely nem annyira ránk szabott szakmát, de előbb-utóbb kiderül, hogy abban a helyzetben érezzük a leginkább jól magunkat, amelyre otthonról hozott kvalitásaink predesztinálnak minket. Nekem például ilyen tulajdonságom a mozgás szeretete, a beszédkészség, a jó kommunikáció, a mély empátia, amelyek mind szükséges feltételét jelentik a sikeres színészi pályának. Ráadásul eléggé extrovertált embernek tartom magam, és ez sem hátrány a színpadon...

Szeretek érzelmeket megmutatni és kimutatni, bár sokkal inkább a közvetítésükre helyezem a hangsúlyt, illetve eszméket, gondolatokat továbbadni, azt hiszem, hogy ezért testhezálló számomra a színház, a színpad, az előadó-művészet és társai.

Az előbb már szóba került a lélek gyógyítása. Szerinted a színház alkalmas erre valamilyen módon?

Igen, ismerek olyan embert – nevet természetesen nem mondok –, aki azért nézte meg egy bizonyos előadásomat, mert ő maga nem tudta megélni azokat az érzéseket, amelyeket én a színpadon, és jólesett neki, hogy annyira bele-vontuk abba a történetbe színházi eszközökkel, hogy közelebb tudott kerülni a katarzishoz, ami valós megtisztulást jelentett számára, legalábbis arisztotelészi értelemben.

Biztos vagyok benne tehát, hogy a színháznak tud gyógyító jellege lenni, és ezt – kicsit más összefüggésben – Brecht is megerősíti, aki pedig azt vallotta, hogy nem az érzelmekre, hanem a gondolatokra akar hatni. A színház szerintem mind a kettőben jó: a szellemet és a lelket egyaránt formálja, ami nagyon felelősségteljes dolog, de ha jól tudod csinálni, akkor valóban terápiás hatású.

Ha konkrét személyeket nem is, de azért a szerepet vagy a darabot nevezzük meg, amelyikhez ez az élményed kapcsolódik.

Ezt pont a *Lila ákác*ról mondták, majd évekkel később az *Édes Annáról*. Előbbiben Tóth Mancit alakítottam a nagyváradi színházban, utóbbi pedig egy kolozsvári szerepem.

A próbafolyamat során vagy az előadások közben te magad érezted, hogy ezeknek a szerepeknek, illetve a bennük való jelenlétednek ilyen hatása van? Vagy pedig szükséged volt a nézői visszajelzésekre?

A színésznek mindig nagyon fontos a visszajelzés, hogy mondják neki, milyen volt ebben vagy abban a szerepben, szerencsés esetben megerősítsék, hogy jó úton jár. Akkor működik a „kémia”, ha a kommunikáció kölcsönös, nemcsak a nézők kapnak lelki muníciót, hanem a színpadon lévők is – ilyenformán például: köszönöm, hogy éltél, éreztél, játszottál a színpadon.

Hogy magamban éreztem-e ezt a bizonyos hatást? Nem hiszem. Akkor még annyira fiatal voltam, hogy egyáltalán nem ezen gondolkodtam, fel sem merült bennem hasonló kérdés. A *Lila ákác* idején ráadásul pont mesteriztem is az egyetemen, nem jutott időm a színház gyógyítóerején elmélkedni. Amit éreztem, hogy szeretek hatást kiváltani a közönségből, és ez egyszerre jó a színésznek a maga önző szempontjából, ugyanakkor a nézőknek is, mert többek lesznek általa. De ma már sokkal felelősségteljesebben bánok ezekkel a dolgokkal, tehát egyáltalán nem mindegy számomra, hogy mit fejezek ki, mit közvetítek a színpadon állva. Számomra ez a színészi munka valódi tétje.

(A beszélgetés második része szeptemberi számunkban lesz olvasható.)

Kik azok az unitáriusok? III.

BÁLINT RÓBERT ZOLTÁN

A középkorú és idősebb generációk képviselői felülreprezentáltak.

Az Unitárius Közlöny 2024. októberi és novemberi lapszámában a Romániában élő unitárius népesség főbb ismérveinek ismertetésére vállalkoztunk a 2021. évi népszámlálási adatok alapján. Első cikkünkben az unitáriusok számára és etnikai összetételére vonatkozó adatokat ismertettük, a másodikban a területi és településtípus szerinti elrendeződését mutattuk be. Ez alkalommal a korfája alapján mutatjuk be a közösséget.

Mit árul el az unitárius népesség korfája?

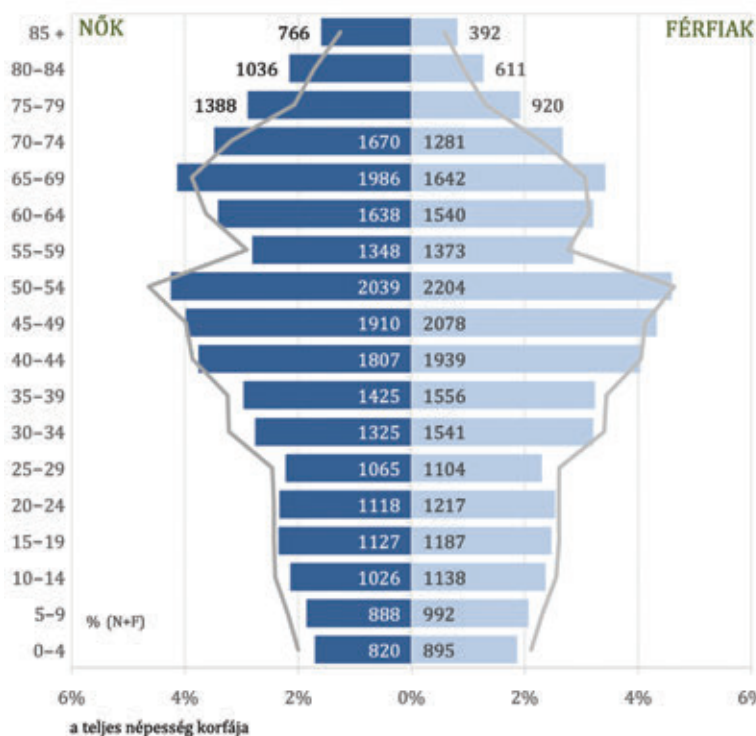
A 2021-es romániai népszámlálás alapján készült népességpiramis – vagy más néven korfa – a Magyar Unitárius Egyház romániai tagjainak életkori és nemi megoszlását mutatja be. Az ilyen statisztikai adatok hasznos képet nyújtanak egy közösség összetételéről és állapotáról. Segítenek feltérképezni, mely korosztályok vannak jelen nagyobb arányban, és előre jelezhetik azokat a demográfiai változásokat, amelyek a jövőben az egyház életét befolyásolhatják.

A korfa két oldalán a férfiak (jobbra) és a nők (balra) szerepelnek, korcsoportokra bontva. A háttérben húzódó szürke görbe az országos népességi arányokat jelzi. Ahol az unitárius oszlopok túlnyúlnak ezen a vonalon, ott az adott korcsoport aránya magasabb az országos átlagnál; ahol alatta maradnak, ott kisebb.

A korfára tekintve néhány azonnali megállapítást tehetünk:

- a középkorosztály, azaz a 45–49 és 50–54 év közötti korosztályokban levők alkotják a legnépesebb korcsoportokat. Ez esetben az unitárius populáció az országos átlagnak megfelelő arányokat mutat;
- a fiatal generációk létszáma a középkorosztályhoz mérten alacsony, és elmarad az országos átlaghoz képest. Hasonló a kép a reprodukcióra képes korcsoportok esetében (20–24, 25–29, 30–34, 35–39) is;
- az idősek jelenléte erős. A 65. életév feletti korcsoportokban az unitárius népesség jelentős mértékben meghaladja az országos átlagot, a női korcsoportok pedig különösen felülreprezentáltak.

AZ UNITÁRIUS NÉPESÉG KORFÁJA (2021)

A fenti képből egy az országosnál idősebb népesség képe bontakozik ki. Az unitárius népesség korfája azonban nem értelmezhető az országos, és ezen belül a romániai magyar kisebbség életét meghatározó folyamatok értelmezése nélkül. Ezek ismerete pedig jelentősen árnyalja a képet.

Az unitárius népesség alakulásának magyarázata

A középkorosztály magas aránya, ami az országos népesedési mintázattal is összhangban van, az 1960-as és 1970-es évek romániai közpolitikai intézkedésekhez kapcsolható. Az 1966-os abortusztörvény, illetve az időszak népesedéspolitikája jelentős növekedést eredményezett a születések számában, amiből a magyar kisebbség és az unitárius népesség sem maradt ki. Ezekben a korosztályokban jellemzően magasabb a népesség aránya, mint a közvetlenül előttük vagy utánuk következő generációkban. E korosztálynak az unitárius népességen belüli magas aránya tehát a fent vázolt kedvezőbb demográfiai időszak eredménye.

Az 1980-as évek elejétől az ország teljes népességében csökkenés állt be, melyet tovább erősítettek az 1990-es évek politikai, társadalmi és gazdasági változásai: a rendszerváltás után gazdasági instabilitás, magas munkanélküliség és bizonytalanság jellemezte az országot, ami erőteljes születésszám-csökkenéssel járt. A magyar, és ezen belül az unitárius népesség aránya az érintett korcsoportokban azonban az országos trendnél is kedvezőtlenebb értékeket mutat. Emögött nemcsak a gyermekvállalási kedv mérséklődése áll, hanem az 1990-es években kezdődő, Magyarországra irányuló elvándorlás is. Ez leginkább az akkor 20–30-as éveikben járó magyar fiatalokat és fiatal családokat érintette, akiknek a gyermekei már külföldön születtek meg.

A születésszám a magyarok körében a 80-as években a román népességé alá esett. A 2000-es évekre ez a különbség megszűnt, sőt, időszakonként a magyarok körében az országos fölért volt, a termékeny korú nők alacsonyabb aránya miatt azonban ez nem tud relatív népességnövekedést eredményezni.

Férfiak és nők aránya

A 2021-es adatok szerint az unitárius közösség létszáma 47 992 fő volt, melyből 23 610 férfi (49,2%) és 24 382 nő (50,8%). Az unitárius népességen belüli férfi–nő arány nagyon hasonló az országoshoz. Az eltérések elenyészőek, és elsősorban az idősebb korosztályokban megfigyelhető női túlsúlyból erednek, ami összhangban áll a romániai népesség általános nemi szerkezetével, és amelynek fő oka a nők férfiakénál magasabb átlagos élettartama.

Összegzőképpen: a korösszetétel alapján elmondható, hogy a mai unitárius közösségben a középkorú és idősebb generációk képviselői felelőreprezentáltak. A fiatalabb korosztályok jelenléte ugyan szerényebb, de nem elhanyagolható. Ugyanakkor ezek részint megfelelnek az országos népesedési trendeknek, ahol pedig eltérnek ettől, ott az ok a magyar kisebbség eltérő útjában keresendő. Tehát nemcsak az unitáriusokra, hanem általában a romániai magyar közösségre és a magyar történelmi felekezetekre jellemző képpel állunk szemben.

A korfa által jelzett demográfiai jellemzők tükrében érdemes és fontos felmérni a jövő lehetségeit, és azt, hogy miként tudjuk továbbépíteni közösségünket úgy, hogy abban minden nemzedék – a legfiatalabbaktól a legidősebbekig – otthonra találjon.

Nyár a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkörben

Programokból nincs hiány

HADNAGY ÉVA

*Üdítő
színfoltjai
a nyárnak...*

„Június volt s ujjongtunk, nincs tovább...” – hangzik a sokak számára jól ismert Ady Endre-idézet, bár ez koránt sincs így az egyházkörök, egyházközségek életében. A Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkörben picit kötetlenebb módon zajlanak a nyári programok, rendezvények, amelyek fő célja a közösségépítés, a vallási hovatartozás megerősítése és a feltöltő, üdítő pillanatok megélése.

Solymosi Alpár esperes elmondta, nagyon sok egyházközségben tematikus gyermektáborok, bibliahetek teszik feledhetetlenné a gyermekeknek a nyarat. Ilyenkor hazatérnek az elszármazottak, akik igazán sosem tudnak elszakadni a településüktől, és szívesen „kapcsolják” ide gyermekeiket, unokáikat, hogy ők is részesei legyenek azoknak az élményeknek, amelyeket egykoron ők is átéltek.

Ezek a táborok, biblianapok a legkisebbek szívében is az önazonosságot ültetik el, egyfajta tájolóást adnak a gyermeki léleknek, ami eligazítja majd őket – fogalmazott Solymosi Alpár. Hozzátette, a gyermeki lélek nagyon nyitott, fogékony, nincsenek benne előítéletek. Ezt más sem bizonyítja jobban, mint, hogy évről évre hatalmas sikerük van ezeknek a gyermektáboroknak, vallási alkalmaknak.

Egyházköri ifjúsági tábort is tartottak a Homoród menti Abásfalván, amely főleg idén konfirmált fiatalokat szólított meg. – Nagyon jóleső

érzés számomra esperesként, hogy egy olyan nagy múltú településre vihettük el a fiatalokat, ahol egykoron egy rendtartó székely társadalom élt, gyönyörű templomot épített magának, takaros kőházakban éltek, mára azonban jelentősen megcsappant a népessége.

Az udvarhelyszéki unitárius egyházkör több lelkesze kapcsolódott idén is a tusványosi nyári szabadegyetemhez. A Magyar Unitárius Egyháznak ezúttal is külön sátra volt, ahol számos érdekes témában hangzottak el előadások, beszélgetések, de a Kapocs tábor is üdítő színfoltja a nyárnak és az egyházkör tagjainak az esperes szerint.

Ilyenkor egyre több egyházközség szervez hite erősítő kirándulásokat, amelyek szintén segítenek a gyülekezet tagjainak összekovácsolódásában, de könyvbemutatókra, sőt adománygyűjtő alkalmakra is nyílik lehetőség.

Közösségépítő programként az Unitárius Lelkészszövetség helyi felelősei és az egyházköri lelkészek kezdeményezésére meglátogatják a lelkészcsaládokba érkezett újszülötteket. Solymosi Alpár elmondta, már négy kisgyermeket látogattak meg, legutóbb az oklándi lelkészcsaládnál jártak. – Ezek fontos jelentőséggel bíró események, úgy gondolom, ugyanakkor minden ilyen alkalommal imádkozunk a fiatal lelkészcsaládokért, hogy ők is részesülhessenek a gyermekáldás örömeiben.

Megvalósult a kovásznai unitáriusok évszázados álma

Az elmúlt hónapok során valódi közösségi összefogásnak lehettünk tanúi. Az adománygyűjtési felhívásra érkezett támogató visszajelzések, a megszervezett jótékonyági események és az egyéni hozzájárulások eredményeként a Kovásznai Unitárius Leányegyházközség 2025. június 27-én megvásárolta azt az ingatlant, amely jövőbeni hitéleti és közösségi tevékenységeinek méltó otthonául szolgálhat.

A ház és a hozzá tartozó csűr, valamint az udvar alkalmas istentiszteletek, gyülekezeti események, programok, illetve táborok megtartására, továbbá – Kovászna város adottságait kihasználva – szálláshelyként is működhet azok számára, akik a helyi gyógyközpontok szolgáltatásait szeretnék igénybe venni.

Ezúton szeretnénk tisztelettel megköszönni a Magyar Unitárius Egyház Főhatósági Hivatalának támogatását, amelyet az egyetemes egyházi gyűjtés megszervezésével nyújtottak célkitűzésünk megvalósításához.

Alázattal köszönjük meg minden unitárius egyházközségnek, leány-, szórványegyházközségnek, valamint az egyháztársadalmi szervezeteknek, amelyek támogatásukkal, pénzbeli adományaikkal hozzájárultak a kovásznai leányegyházközség megerősítéséhez. Külön köszönet illeti lelkésztársainkat és mindazokat a

magánszemélyeket, akik önzetlen adományaikkal segítették ügyünket.

Alázatos szívvel adunk hálát a mindenható Istennek, hogy áldásával kísérte törekvéseinket, és lehetővé tette, hogy egy közös álmat a valóság szintjére emeljünk.

Az alábbiakban részletes kimutatást csatolunk a beérkezett támogatásokról.

A megvásárlandó ingatlan vételára 63 000 euró volt. A meghirdetett adománygyűjtés kezdeti pillanatában a Kovásznai Unitárius Leányegyházközség 18 000 euróval rendelkezett, mely összeget az elmúlt évek, évtizedek során gyűjtötte tudatosan saját temploma építésének céljából.

Isten iránti hálával tájékoztatunk mindenkit, hogy a fennmaradt 45 000 euró a következő adományokból gyűlt össze:

- 1) Jótékonyági rendezvények (koncertek, előadások, könyvbemutatók): 13 512 euró (28%)
- 2) A Magyar Unitárius Egyház anya-, leány- és szórványegyházközségei: 12 604 euró (26%)
- 3) A Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség híveinek adománya: 8405 euró (18%)
- 4) A Kovásznai Unitárius Leányegyházközség híveinek adománya: 7852 euró (16%)
- 5) A Magyar Unitárius Egyház egyháztársadalmi szervezeteinek, eseményeinek adománya: 2460 euró (5%)
- 6) A Sepsiszentgyörgyi Unitárius Anyaegyházközség támogatása: 1831 euró (4%)
- 7) A sepsiszentgyörgyi testvérfelekezetek gyülekezeteinek adománya: 1560 euró (3%)

Alázattal köszönjük meg mindenkinek az elkötelezett támogatását, lelkesedését és áldozatkészségét, mellyel ügyünk mellé állt.

| PÉTERFI ÁGNES
| NAGY NORBERT
| TÓTH ROZÁLIA

Tudósítás az Egyházi Képviselő Tanács legutóbbi üléseiről

Az Egyházi Képviselő Tanács (a továbbiakban EKT) folyó év **június 13-án** Kolozsváron tartotta idei második ülését. A tanácskozáson 26 – szavazati jogú – képviselő és 9 – tanácskozási jogú – állandó meghívott vett részt. A gyűlés Kovács István püspök nyitó gondolataival és Csáki Levente esperes áhítatával kezdődött.

Az ülés elején a képviselők elfogadták a Főtanács 2025. október 10–11-i ülésének tárgysorozat-tervezetét. A Püspöki Szék legutóbbi tanácskozásairól szóló beszámolóban Kovács István gratulált az egyházköri közgyűléseken megválasztott tisztségviselőknek, ugyanakkor megköszönte mindazok munkáját, akiknek mandátuma lejárt. Az EKT tagjai Koppándi Júliát, valamint Rácz Norbert Zsoltot megválasztották részmunkaidős (félállású) missziói előadó-tanácsosnak, határozatlan időre, 2025. június 13-án kezdődő hatállyal. Andrási Benedek beszámolt a 2025. május 13-án tartott egyetemes lelkeszi értekezlet lezajlásáról.

Az egyetemes egyház 2026. évi központi témájának meghatározásaként az EKT tagjai az idei évre szánt *küldetés éve* témát kiterjesztették 2026-ra. Az Egyházi Képviselő Tanács egyhangúlag elhatározta, hogy a János Zsigmond-díj 2025. évi díjazottja dr. Balázs Mihály professzor.

Az esperesek és a püspöki helynök negyedévente jelentést tesznek az EKT-nak hivatali munkájukról, illetve az egyházköri/egyházkerületi tevékenységekről. Az EKT tudomásul vette a szóban forgó jelentésekben foglaltakat.

A Püspöki Hivatal különböző ügyosztályai jelentéseinek elfogadását követően a képviselők megtárgyalták a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör egyházköri közgyűlése nevében jegyzett beadványt, részletesen elemezve annak tartalmát. Az ülés végén Kovács István jó munkát és lelkesedést kívánt, majd bejelentette, hogy mindenkit szeretettel várnak a nyári egyházi rendezvényekre.

Az EKT folyó év **június 30-án** újabb ülést tartott, ezúttal kizárólagosan távközléses részvétellel. A tanácskozás elsődleges célja *A Magyar Unitárius Egyház Nyugdíjintézete működési szabályzatának* megvitatása és elfogadása volt, amelyre az egyházi jogszabályok módosítását előkészítő bizottság előterjesztése alapján került sor. A szóban forgó szabályzat az elfogadás napján lépett hatályba, és szervesen kiegészíti a *Nyugdíjintézet szervezeti szabályzatát*, amelyet a Főtanács a tavalyi ülésén törlesztett hatályba. (Egyházi jogszabályaink hivatalos közlési helye az Unitárius Körlevél levelezőlista, valamint a www.unitarius.org egyházi honlap *Alapiratok/Jogszabályok* rovata.)

Az EKT ezt követően elfogadta a Gyergyószentmiklósi Unitárius Egyházközség kérését filagóriaépítési tervének jóváhagyására, valamint a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör és a Homoródszentpáli Unitárius Egyházközség közös kérését területcserére vonatkozó szándékuk tárgyában.

Az EKT alig kétórás, „soron kívüli” ülése alkalmi imával kezdődött, majd püspöki áldáskérés-sel zárult.

ANDRÁSI BENEDEK
főjegyző

SZABÓ LÁSZLÓ,
a Püspöki Hivatal vezetője

Kórházlelkeszi szolgálat

Kolozsvár
Bodor Piroska

telefonszám: 0740 634 723
e-mail: bodor.piroska@unitarius.org

Marosvásárhely
Pavelka Attila

telefonszám: 0723 515 921
e-mail: pavelka.attila@unitarius.org

Sepsiszentgyörgy
Buzogány-Csoma Csilla

telefonszám: 0742 512 574
e-mail: buzoganycsoma.csilla@unitarius.org

Székelyudvarhely
Sipos Mónika Rebeka

telefonszám: 0757 345 367
e-mail: sipos.monika@unitarius.org

A menny

RÁCZ NORBERT ZSOLT

Az ég lehet a kékség a fejünk felett, de lehet az isteni, nem anyagi lét is.

A múlt hónapban áldozócsüdtörtökről írtam, és azt ígértem, hogy néhány gondolatot osztok meg a mennyel kapcsolatban. Induljunk hát onnan, ahol abbahagytuk!

Áldozócsüdtörtököt mennybemenetel ünnepének is nevezzük. Az idén is legalább két kollégámtól hallottam, hogy mi unitáriusok nem nevezzük így ezt az ünnepet, hanem inkább a kevésbé „dogmatikus” megnevezésnél maradunk. Közben viszont elgondolkodtam, vajon tényleg ilyen távoli, ilyen lehetetlen számunkra a menny fogalma? S vajon miképp kell / lehet értelmezni az áldozócsüdtörtöki eseményeket, amikor azt olvassuk, hogy a tanítványok szeme láttára „felvitetett a mennybe”? A kérdés fontosabb, mint gondolnánk, hiszen ott van mindjárt az az ima, amit talán a legtöbbször szoktunk mondani, a Miatyánk, amelyben kétszer is előjön e kifejezés, először a „helyként”, ahol Isten „van”, másodszor pedig vágyként, hogy amint ott, úgy a földön is jöjjön el az ő országa. Tehát messze nem mellékes dolog ez, nem is beszélve arról, hogy ha valaki meghal, akkor rögtön emlegetjük a menny fogalmát, a mennyország pedig központi teológiai fogalmunk (igen, még nekünk is).

Kiindulópontként vessünk röpke pillantást az eredeti kifejezésre! Ha már az Újszövetségtől indultunk, vegyük egyből a görögöt! Amikor mennyről olvasunk az eredeti szövegben, akkor mindig az *ouránosz* kifejezéssel találkozunk. Bi-

zony, ez pont annak a titánnak a neve, aki Gaia-val, a földdel való násza nyomán létrehozta a mindenséget, tehát az égről van szó. A görög nyelv ugyanazzal a szóval jelöli a fejünk feletti kék boltozatot, mint a jóval elvontabb isteni ott-hont: *ouránosz*. Hasonló a helyzet az ószövetségi héberben, ahol a *sámajim* kifejezés egyként jelent eget és mennyet. Ennek a szónak többek között az az érdekessége, hogy bár egy egünk van, mégis többes számban jelenik meg, a héber gondolkodásban egeket jelent, talán ezzel is mutatva a kifejezés összetettségét, illetve utalva arra a jelentésbeli polifóniára, amit a kifejezés rejt, és ezzel Isten és a világ közötti távolságra.

A fejünk feletti boltozat és az elvont menny fogalma a magyarban is kifejezhető ugyanazzal a szóval, mint a bibliai nyelvek esetén.

Az ég lehet a kékség a fejünk felett, de lehet az isteni, nem anyagi lét is, és ugyanaz a helyzet a mennyel kapcsolatosan is. Mindez tehát bonyolult, nehezen megfejtendő, de azért mégsem kilátástalan!

Vegyük szemügyre a Biblia első mondatát: „Kezdetben teremtette Isten a mennyet (*sámajim*) és a földet (*erec*).” Ebben az esetben a menny kifejezés nem utalhat a boltozatra, hiszen az külön teremtetési aktusként jelenik meg, amikor az Úr boltozatot alkot a fenti és lenti vizek között, és el is nevezi azt égnek (*sámajim*). A menny tehát az, ami a földnek az ellentéte. A föld pedig nem lehet egyéb, mint az anyag. A teremtés további napjai során ebből az anyagból formálja Isten a világ elemeit. A mennyről több szó itt nem esik, de az első mondatból érthetjük, hogy ez nem lehet anyagi jellegű. Akkor csakis szellemi lehet, azaz olyasmi, mint létünk kézzel meg nem fogható,

gépekkel ki nem mutatható, de mégis valóságos része: gondolataink, öntudatunk, érzéseink, vágyaink, az ihlet, a tehetség, a képzelet, a tudás, az akarat, az idő, az erkölcs stb. Persze, ez nem írja felül Istennek a jelenlétét az anyagban, de otthona, az, ahol ő van, az nem a föld, nem az anyag, hanem a szellem, a menny. Az anyag, a látható, a mérhető világ utal Istenre, de ez az utalás átvitt értelmű. Az anyagi létező átalakul a tudat lencséje alatt, s többletjelentéssel gazdagodik, valahogy úgy, mint ahogy a festő előtt a táj. Az impresszionista festő, Monet alkotásai jól szemléltetik ezt, amikor ugyanazt a dolgot különböző napszakokban, más és más fényviszonyok között festi meg. A kép ugyanaz, de a mondanivaló mindig más: itt lilán morcos, amott színesen frivol. Ilyen az isteni jelenlét felfedezése is az anyagban: szemlélő kell hozzá, aki ráismer a rögben, azaz szellemmé formálja a testit.

A mennyek országa, amiről Jézus oly szenvedélyesen szól, nem lehet más, mint a fentiekben bemutatott eszmefuttatás győzelme az anyagiasság felett.

Jézus arról beszél, hogy ez a mennyei létmód, amikor az istenire csodálkozunk rá a földiek szemlélése által, valóságosabb, igazibb, mint az anyag mérhető, megfogható léte.

Az első a szellemi, a mennyei, aminek lecsapódása, megtestesülése és megdermedése az anyag. Először lásd meg az istenit – mondja, keresd azt, örülj neki, és utána, e perspektívából szemlélj az anyagot.

A menny tehát nem az életem túli valóság, hanem e világhoz tartozó, annak alapját, lényegét adó mélység, az igazság otthona, a lét alapja. Amikor Jézus a mennybe megy, akkor nem kilép e dimenzióból egy másikba, hanem a testit, az anyagot hátrahagyva, tisztán gondolativá, szellemivé válik a tanítványok életében. A történelmi, hús-vér Jézus szellemivé válik: Krisztussá, aki nem

Claude Monet: A roueni katedrális (1890-es évek)

test, nem itt vagy ott van, hanem mindazokban, akik életét, tanítását és példáját követik.

Végül pedig álljon itt még egy gondolat! Hol kezdődik az ég? Gyerekes kérdés, de komolyan kérdezem! Ha egy űrhajóval elindulunk a föld felszínéről, mekkora magasságban mondhatjuk, hogy az égben vagyunk? A kétség ott van felettünk, egészen kb. 80-100 km-ig, amikor kilépünk a légkörből, de addig csak a műszerek mutatják, hogy ritkul a levegő, csökken a hőmérséklet, a kék boltozat viszont mindvégig ott marad.

Az ég tehát pontosan a föld felszínén kezdődik, ugyanúgy, ahogy a menny sem valami távoli magasságban, átvitt dimenzióban, az életem túl van, hanem pont ott, ahol a gondolat kezdi átformálni a világot. A mennyország itt van közöttünk, nagyon közel, ugyanúgy, ahogy az ég is pont innen a felszíntől kezd felnőni a végtelen magasság felé...

SegédKezek Ravában

2025. június 30. – július 2. között a Gondviselés Segélyszervezet kalákatáborát szervezett Ravában. Minden kalákatábor célja a segítségnyújtás, amely legtöbbször kétirányú: segíteni az időseken, betegeken, valamint segíteni a helyi közösségen.

A tábor június 30-án délután vette kezdetét Ravában, a festői szépségű paplakon és környezeteiben. A megérkezés, ismerkedés és a tábor programjának a megbeszélése lehetőséget nyújtott felkészülni a következő napok munkálataira. A résztvevők első nap a faluban egyedül élő, idős embereknek segítettek: fát vágtak, fűvet nyírtak, járdát javítottak. Emellett előkészítették a temetődombra felvezető lépcső felújításához szükséges faanyagot: méretre vágták, lefestették. Második nap a gyülekezet részére vágtak és hasogattak fát, délután pedig a temetőbe vezető lépcső tette próbára a kalákázók erejét.

Illesse köszönet a fiatalokat, akik fontosnak tartják, hogy pörgős, fesztiválos nyarukban helyet kapjon néhány olyan nap is, amikor a kaláka és

a segítségnyújtás edzheti izmaikat és üdítheti lelküket! Köszönet a lelkeseknek, akik eljöttek és nemcsak kétkezi munkájukkal, hanem jelenlétükkel is erősítették a tábort. Végül pedig köszönet a ravaiaknak vendégszeretetükért, a finom falatokért, a nyitottságért és legfőképpen azért, hogy megmutatták: ha számbelileg kevesen is vannak, ezt ellensúlyozza az a nagy szeretet, amelyet egyházuk, falujuk iránt éreznek.

| KISS ZSUZSÁNNA

Az 1953–1954-ben születettek kortárstalálkozója

*„Áldjad lelkem az Urat,
és el ne feledkezz semmi
jótéteményről.”*

FERENCZI MÁRIA-MAGDOLNA

Évek óta, amikor hazalátogat Szentivánlaborfalvára a messzi idegenből Zsigmond Mária, Bács Irma és Nikula András, kortárstalálkozót szervezünk.

A tavaly pattant ki Nikula András fejéből, hogy adományokból emléktáblát szeretne készíteni a templom falára, többek között Nagy Zoltán lelkész emlékére, aki több mint 39 évet szolgált itt 1952. szeptember 11. és 1991. október 1. között. November elején Molnár Lehel levéltárosunk segített a névsor összeállításában, bár akkor épp Amerikában tartózkodott. Kevés utómunkával Buzogány Csoma István lelképíztornak sikerült véglegesítenie a nem kevesebb, mint 28 lel-

kipásztor nevét és mintegy 300 év alatti szolgálati idejét. A szót tett követte, és András elkészítette, hazahozta és felszerelte e gránitkőtáblát.

2025. június 22-én az idei első kortárstalálkozó alkalmával az unitárius templomban együtt imádkozhattunk. A tiszteletes úr beszédének alapját a Zsoltárok könyve 103,2 képezte. Megállította a táblát, köszöntötte az ünnepeltek és

Ferenczi Zoltán Sámuel felügyelőgondnokot. Az istentisztelet másik felemelő pillanata a Buzogány Csoma Csilla tiszteletes asszony által vezetett szakkörök munkáinak a kiállítása és az alkotók dicsérete volt.

A közös fotózások után a Berde Mózsa Általános Iskolánkba látogattunk el. Csűrös, szül. Kászoni Sarolta köszöntötte e két év kortársait, és sajnálatát fejezte ki azok iránt, akik nem jönnek el e felemelő találkozókra. Megkoszorúztuk az unitárius temetőben nyugvó Zsigmond Béla kopjafáját. A közös temetőben a kegyelet virágait helyeztük el Nagy Zoltán lelkész és Molnár Ferenc iskolaigazgató kopjafájánál, volt tanítóink, óvónőnk, kortársak sírjánál. Találkozónkat közös ebédrel zártuk, megígérve, hogy ismét találkozunk a Zsigmond Mária nyári hazalátogatása-kor, és a jövőben folytatjuk!

Köri nőszövetségi közgyűlés Küküllődombón

A küküllői unitárius egyházkörben 2025. június 14-én az elmúlt esztendő megvalósításainak kiértékelésére és tevékenységi krónikájának megismerésére gyűltek egybe a nőszövetségek képviselői. Az ünnepi esemény házigazdája a küküllődombói unitárius egyházközség és annak nőszövetsége voltak, akiknek hálásan köszönjük a szívélyes vendégfogadást!

Tenyerén hordozott minket a gondviselő jó Isten, hogy újra találkozhattunk, akár régi, akár új ismerősként! A szélben lobogó zászlók alatt tíz nőszövetség mintegy száz képviselője vonult fel a kultúrotthontól a templomig. Itt a zászlók egy új, aranyszínű emlékszalaggal gazdagodtak. A helyiek örömmel vették át a segesvári asszonyoktól a kör nőszövetségeinek vándorabroszát, amely szokás szerint a szószekre került. A jelenlévőket Szász Tünde szőkefalvi lelkész és kör elnök, Márkos Mátyás Erzsébet Zita tiszteletes asszony és a helyi nőszövetség képviselője, Márkos Hunor Elemér lelkész, újonnan megválasztott esperes köszöntötte. Jómagam az UNOSZ nevében üdvözöltem őket. Érdekes részleteket tudhattunk meg az 502 unitárius lelket számláló gyülekezeetről, például, hogy Küküllődombót 1232-ben említik először írásos jegyzékekben.

A közgyűlésen Ádámos, Bethlenszentmiklós, Désfalva, Dicsőszentmárton, Harangláb, Küküllődombó, Magyarsáros, Medgyes-Nagyszeben, Segesvár és Szőkefalva küldöttei számoltak be tavalyi tevékenységeikről. Az alkalmi illetve rendszeres találkozások rendjén, az asszonyok odaadón és hűségesen vettek részt az egyházközségi események megszervezésében. Gondoskodtak a templomok tisztántartásáról, az

imahét, a nőnap, az anyák napja, idősök vasárnapjának megszervezéséről. Részt vettek nyári táborok, püspöki vizitáció, lelkészbeiktatás szervezésében, betegek látogatásában, élelmiszercsomagok összeállításában, testi-lelki egészséget célzó előadások, kézműves vásár mindennemű szervezői munkájában.

Ahogy Teréz anya fogalmazta meg: „Nagy dolgokat tenni nem tudunk, csak kicsiket, nagy szeretettel”, hiszen „csodavárókból így válhatunk csodatevőkké”, mert „csak az látta, hogy meddig mentünk, aki tudja hogy honnan indultunk el.” László Orsolya ötödéves teológiai hallgató istentiszteleti szolgálata, a dalárda, az énekesek ünnepi műsora és a szavalatok lélekemelő közösségi élményt nyújtottak!

Miklós Zoltán *Százarcú nőiség – asszonysorsok, életpályák, küldetések* című előadása a női szerepek kialakulásáról, a régi és újabb korok családmódeljeiről, a nők által megőrzött értékekről, nőiségünk megélésének lehetőségeiről szólt. Érdekes tény, hogy régen nem volt egyenjogúság, kivéve krízishelyzetben, amikor a nők átvették a férfiak szerepét.

Szívünk ünnepei ezek az alkalmak, amikor békét lelünk az együttlétben, és részt veszünk az összetartozás érzésének, lelki folyamatának erősítésében! Isten gazdag áldása segítsen minket további céljaink megvalósításában, tartsa meg életünket, erősítsen a jótettek és a szeretet gyakorlásában!

| DIMÉNY CSILLA JÚLIA

ODFIE-puzzle

DEMETER ÁGNES

*Mi mindent
jelent nekünk
ez a közösség.*

Sokszor, sok helyen beszélünk a nagy, országos szintű rendezvényeinkről. Szeretjük emlegetni a rekordszámú részvételt, a számos települést, ahonnan bekapcsolódnak a fiatalok a különféle egyletes programokba. Szeretjük csoport- és pillanatképek segítségével megmutatni szüleinknek, az otthon maradt barátainknak, a nagy világnak, hogy mi mindent jelent nekünk ez a közösség. Ezek valóban szép és fontos elemei az ODFIE világának, de ha azt hitted volna, hogy ennyiből áll az egylet, akkor most elárulom, hogy ennél jóval többről van szó.

A nagy kép apró részletekből tevődik össze, valahogy úgy, mint ahogyan a puzzle darabkái illeszkednek egymáshoz. Ezek a pici darabok pedig nem mások, mint a helyi fiókegyletek. Településenként, vidékenként néhány ifjú. Ők egy-egy közösséget formálva, időről időre összehoznak, hogy megtapasztalják az egymáshoz és az Istenhez való tartozás mibenlétét. Ha pedig közülük egy „elkeveredik” valahová, annak hiánya az összképen is érzékelhetővé válik. Ezért olyan fontos, hogy senki se essen ki a látószögből, hogy mindegyik fiókegyletre kellő figyelem forduljon. Ahogy pedig az egyik saroktól elindulva elkezdjük kirakni a képet, ahogy egymáshoz illesztünk néhány puzzle-darabot, a vonalak formákat öltenek, egymást kiegészítve mutatnak valamit a nagy egészről. Így működnek az egyházköri szintű ifjúsági rendezvények is.

A környékbeli fiókegyletek tagjai összehoznak, hogy a találkozás alkalmával létrejöhessen ez a bizonyos kapcsolódás. Egyletlátogató körútak, kör sportnapok, kör ifjúsági napok teszik lehetővé a fiatalok számára, hogy jobban megismerjék egymást, hogy megtalálják a közös pontokat, megérezzék, hogy jó egymáshoz tartozni.

Az idei nyári vakációt két egyházkörben is ifjúsági napokkal indították a fiatalok. A Háromszék-Felsőfehéri Unitárius Egyházkörben száz résztvevő miatt volt hangos egész Árkos. Mindmind azért érkeztek a településre, hogy belekeverülve az egylet véráramlásába, együtt keltsék életre ezt a nyarat, és az ott nyert lendülettel vessék bele magukat az előttünk álló időszak rendezvényeibe. A Rise UP! címszó fényében tettek arról tanúbizonyságot, hogy az egyletes lelkület 125 év elteltével is aktívan formálja a fiatalokat összetartó közösséggé.

Ezzel párhuzamosan a Marosi Unitárius Egyházkör fiataljai is ifjúsági kör találkozóra gyűltek össze a Tündér Ilona völgyében. A varázslatos környezet adottságai lehetővé tették, hogy a már összeszokott csapat tagjai, a harminc résztvevő a közösséghez való tartozás lényegét boncolgatták, játékok és beszélgetések segítségével keresték azt a célt, amely egy irányba vezeti őket.

A két igencsak tartalmasnak bizonyuló esemény szép példája annak, hogy fiataljaink álmaiból jelentős dolgok születhetnek. Nemcsak az igény formálódik meg bennük, hanem részletesen tervezgetnek, és kitartóan tesznek is annak érdekében, hogy álmaik megvalósuljanak, hogy – mint puzzle-darabok – összeadódva teljessé tegyék az egylet összképét.

Egyházunk hírei

„Hosszútávfutók találkozása” Magyar-szováton – beiktatták Szőcs Előd lelkészt

Nem a startvonalnál, hanem egy már megkezdett úton találkozott lelkész és gyülekezet: Szőcs Előd beiktatására került sor Magyar-szováton. A közösség évszázados templomában a június 22-én elhangzott prédikáció és a köszöntő szavak egy irányba mutattak: ez a szolgálat nem rövid távra szól.

A lelkész három hangot állított középpontba: a sajátját, amely próbál felnőni a hivatáshoz; a harangét, amely naponta figyelmeztet a közösség hitének erejére; és a szőcsiek kőlapjába vésett ige szavát, amely nemzedékeken át arra buzdít, hogy bátran szólaljunk meg, amikor a lélek szava ezt kívánja. Kovács István püspök Pál apostol szavaival erősítette meg: a lelkési hivatás nem sprint, hanem állhatatosságot kívánó hosszútávfutás – akárcsak a magyarországi közösség évszázadokon át megélt kitartása. Szőcs Előd maratonfutóként is megtanulta, mit jelent kitartani, most pedig olyan gyülekezet élére állt, amely maga is túlélte az idők próbáit.

A templomi kulcs, a Biblia, a kehely és a pecsét jelképes átadása után sorra érkeztek a köszöntések és biztatások az egykori osztályfőnöktől, korábbi lelképásztortól, volt évfolyamtárstól. A település más felekezeteinek képviselői a legfőbb célra emlékeztették a fiatal lelkészt: a kapcsolat

megteremtésére ember és Isten között. A nőszövecség éneke és az ajándékként átadott, kézzel készített palást is azt jelezte: a gyülekezet várta ezt a találkozást. Az ünnep a kultúrotthonban néptáncbemutatóval zárult.

Negyvenegy év után: püspöki vizitáció helyszíne volt Vargyas

Június 29-én püspöki vizitációra kerülhetett sor Vargyasra, a Magyar Unitárius Egyház legnagyobb lélekszámú vidéki gyülekezetében, ahol egész napos, tartalmas programmal készültek

az egyház vezetőinek fogadására. A látogatás alkalmat teremtett arra is, hogy megvitassák az egyházközség működésének fontos kérdéseit.

A Kovács István püspök vezette küldöttséget ünnepi keretek között fogadták: a Rika-patak, a Hagymás és a Vargyas-szoros találkozásánál, a helyi legendák földjén köszöntötte őket Ilkei Árpád lelkész és a gyülekezet. A vendégek lovasszekérrel vonultak a paplak elé, ahol a híres Sütő család faragott székely kapuját avatták fel. A kapun egyetlen szó áll: köszönet – a szülők emlékére, akik a család mesteriségét nemzedékről nemzedékre továbbörökítették.

A nap eseménysorát rózsafaültetés, textilművészeti kiállítás, a helyi előljárósággal való találkozás gazdagította. A vendégek ellátogattak a székelyszáldobosi leányegyházközséghez is, ahol a

maréknyi unitárius gyülekezet egy több mint százéves ház megmentésére tesz erőfeszítéseket.

A délutáni ünnepi istentisztelet különleges évfordulókhöz kapcsolódott: a templom felszentelésének 205. és az orgona építésének 100. évfordulóját is ünnepelte a gyülekezet. Kovács István püspök igehirdetésében arra emlékeztetett: küldetésünk, hogy Isten hívása szerint éljünk, közösséget építsünk, és lelki otthont teremtsünk – mert az emberi élet nem lehet teljes magányban, csak közösségben.

Az ünnepi alkalmat a közösség zenei és művészeti előadásai, a testvérfelekezetek és vendégek köszöntései tették teljessé. A püspöki vizsgálat zárásaként a közösség megerősítette: elégedettek lelkipásztorukkal és vezetőikkel, a püspök pedig így zárta szavait: *Vargyason van keresztény, unitárius és magyar jövő.*

Ballagás a Kolozsvári Unitárius Teológiai Karon

Június végén öt végzős hallgatót búcsúztattak a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán, név szerint Demeter Ágnes, Lőrinczi Zsófiát, Szabó Esztert, Szilágyi Alpár Attilát és Vidám Líviát.

Az ünnepi istentiszteleten dr. Czire Szabolcs a bibliai József álmairól beszélt. „A valódi szabadságot a saját hivatásoddal való azonosulás rejti” – mondta. Dr. Koppándi Botond Péter dékán felolvasta a végzősök nevét és személyes indíttatásait, míg Rácz Norbert Zsolt, a belvárosi unitárius gyülekezet lelkésze arra biztatta a ballagókat, hogy soha ne feledjék lelkészi hivatásuk lényegét, és mindig lássák az álmot, ami a dolgok mögött van.

A végzősök nevében Lőrinczi Zsófia köszöntö meg a tanárokat, családokat és gyülekezet támogatását, ígérve, hogy bár útra kelnek, mindig biztos pontok maradnak egymás számára.

Az ünnepség fénypontja az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége által adományozott palástok átadása volt. Palástban, kézfogással köszöntek el tanáraiktól a ballagók, és indultak el a lelkesi hivatás útján.

Unitáriusok találkozója a Vadas-tetőn – huszonkilencedik alkalommal

Július 5-én ismét összegyűltek a Vadas-tetőn az öt falu – Kálnok, Sepsikőröspatak, Árkos, Bölön és Nagyajta – unitárius hívei, hogy folytassák az aratás előtti együttlét régi hagyományát, amelyet huszonkilenc éve élesztettek újjá a kommunizmus utáni időszakban.

A találkozó házigazdája a Háromszék–Felsőfehéri Unitárius Egyházkör volt, szervezőként pedig a kálnoki egyházközség működött közre. Az istentiszteleten mintegy háromszáz résztvevő gyűlt össze, ahol Szabó Adél Júlia helyi lelkész a hit megőrzésének és továbbadásának jelentőségéről beszélt. Jelen volt Kovács István

püspök, Biró Attila esperes, továbbá Kisgyörgy Sándor, Sepsikőröspatak polgármestere és Ferenczi Zoltán Sámuel gondnok. Érkeztek vendégek Sepsiszentgyörgyről, Kökösről és Vargyáról is.

A program fénypontja a vándorzászló ünnepélyes átadása volt: a kálnoki gondnok, Ütő Judit adta át azt Árkos képviselőjének, Kisgyörgy Zoltánnak, jelezve a jövő évi házigazdahelyszínt.

A találkozó délutánján vásár, gyermekprogramok, koncertek és együtténeklés tette még gazdagabbá a közösségi élményt. A Vadas-tetői esemény minden évben erősíti a környékbeli unitárius közösséget, összekötve a múlt hagyományait a fiatalabb nemzedékekkel.

Konfirmandustábor Abásfalván – közösség és hit fiataloknak

Negyven fiatal, köztük új és visszatérő konfirmandusok vettek részt június 24–27. között a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör táborán Abásfalván. A vendégházak és a multifunkcionális kultúrcsűr ideális helyszínt biztosítottak a lelki és közösségi programokhoz. A szervezésben szerepet vállaltak Zoltáni Ilona és Lőrinczi Alpár János lelkészek, Solymosi Alpár esperes és Pál János közügyigazgató, akik mellett a környékbeli lelkészek is aktívan segítettek a tábor működését. Az ellátásról Felszegi Tímea és Tőkés Lehel gondoskodtak, míg a helyi közösség figyelmességét jól mutatta, hogy házi tej is érkezett Homoródszentmártonból, Demeter Ferenc gazdától.

A festői Abásfalva jellegzetes építészeti öröksége, meszelt vakolatai és kőházai különleges hangulata határozta meg a tábor eseményeit, mi-

közben a modern sportpálya és szabadtéri medence a játék és pihenés színterei voltak.

A tábor mottója, „Szerezz új barátokat!”, jól tükrözte a célokat: az ismerkedést és az összetartozás erősítését a különböző településekről érkező fiatalok között. A közös bibliai foglalkozások, sportvetélkedők és kreatív műhelyek mellett esti éneklés, tábortűz és beszélgetések tették teljessé az élményt.

A résztvevők gyalogtúrával is felfedezték a környéket, Homoródkeményfalván Andorkó Attila egyházi jegyző mutatta be a helyi templomot és a székelyföldi épített örökséget.

A tábor költségeit Hargita Megye Tanácsa, a farsangi bál bevétele és a résztvevők hozzájárulása fedezte.

Küldetés, hit és barátság a székelykeresztúri egyházköri unitárius gyermektáborban

Június 23–27. között tizennegyedik alkalommal tartották meg az egyházköri unitárius gyermektábor a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban. Közel negyven gyermek érkezett Székelyszentmihályról, Kissolymosról, Rugonfalváról, Szentábrahámról, Kőröspatakról, Firtosvárjáról, Tarcsafalváról, Nagykadácsról, Bencédéről, Énlakáról és Kobátfalváról.

A tábor témája Jónás története volt, amelyen keresztül a fiatalok képzeletben nagy utazásokat tettek Egyiptomtól Indián át Amerikáig és Törökországig, majd Erdélybe, önmagukhoz és közösségükhöz érkeztek haza.

A napok áhítattal kezdődtek, majd bibliai történetmesélés, kézműves foglalkozás, közös játék és énektanulás következett. Sport és kirándulás színesítette a programot, az esték meseolvasással és elcsendesedéssel zárultak. A tábor Sipo László lelképásztor vezette, munkáját a környékbeli lelkészek mellett tapasztalt, korábbi táborozókból álló fiatal csapat segítette, akik együtt teremtték meg a befogadó, támogató légkört.

A hét során a gyerekek nemcsak új barátokat szereztek, hanem megtanulták, hogy a küldetés sokszor ott kezdődik, ahol egymás mellé rendelt bennünket az élet.

Barangoló Isten országában

SZOMBATFALVI ETELKA

Kedves Gyermekek!

A nagy nyári hőségben az az ötletem támadt, hogy vonuljunk az árnyékba, olvassunk egy kicsit, és utána oldjuk meg az olvasottakhoz kapcsolódó feladatokat. Miért jó dolog ez?

A könyv segítségével bárhová elutazhattok, legyen az egy másik ország, kontinens vagy vissza a Biblia világába, a történelem régi korszakaiba. Egy nagyszerű olvasmány mindig kikapcsol, megnyugtat, és gyakran új ötletekre is inspirál. Ami számomra talán a legérdekesebb, hogy olvasással fejlődik a képzelőerő, bővül a szókincs, és tudásra lehet szert tenni.

Képzeljétek el: elérkezik szeptember, ismét kezdetét veszi az iskola, és az osztályban a tanítód megkérdezi majd: no, mit olvastál a nyáron? Ki tud majd beszámolni számtalan könyvélményről? Legyél te az idei nyár legbátrabb, legkíváncsibb könyvmolya!

További kellemes nyarat és izgalmas történeteket kívánok nektek!

Feladatok

1. Olvasd el Jn 6,1–15 részét, és keresd ki, hogy hány kenyér, hal és ember szerepelt a történetben!

2. Igaz vagy hamis? Karikázd be!

Jézus a Fekete-tenger partján tanította az embereket.

Igaz/hamis

Csak tíz ember volt ott Jézussal.

Igaz/hamis

Jézus megszidta a fiút, mert kevés kenyeret és halat hozott.

Igaz/hamis

Jézus hálát adott, kiosztotta az embereknek a kenyeret és a halat.

Igaz/hamis

A végén 18 kosarat töltöttek meg a maradék darabokkal.

Igaz/hamis

Jézus visszavonult a csónakjába.

Igaz/hamis

1. Skála- hang	Helyt... kitartóak voltak Elpusztít		Tészta- szelet! Növényi hajtás		2. Orvosnál mondjuk	Kissé morfon- dírozzik!		Nagy, díszes kezdőbetűk Hárman a pálya- ellenőrök közül!	Kettős évforduló A 145 éve született és 55 éve elhunyt Gyallay Pap Domokos <i>Vaske- nyéren</i> című regényé- nek mondata a rejt- vényben folytatódik: „Odabent a zsoltár ...”		
				Z				A			
					Kölyke- zik Medve- fajta						
Zoológia tárgyat képező élőlény	Ókori bal- káni nép					Vízi emlős Raktáron található!			A köze- pére céloz!		Helyes- lés
Mérkő- zésféle A -nak ragpárja	3.							Lassan, ráérősen járok	M		E
			Befolyás, effektus Láb alsó része						Felsőfok jele Serényen lépegető		
Liter (röv.) Indiai tagállam		Lelemé- nyesen okos Arrafele!									
						Etolaj- cseppek! Faasztá- lon van!				A szélein lapos! Ezerszer ezer	
Alig hallható A réz vegyjele					Méhek gyűjtik Munka (szleng)						
		Amerikai ragadozó Remény- telen					Idegen Lujza Helyben mért óra				
Málhá- ban van! Fagyálló folyadék			Jövőben várható Csomó (angol)					Némileg meglepő! Szikla- darab		Rókafej! Község a Rétköz kistájon	,
						Hibáz- tatott Néma Samu!					Madár testét borítja
Művész- hölgy Színész (Gyula)								Részen kiittam! Szüksé- ges, kell			
					Ez a nap Kásásan szemcsés állagú			Ruhát tisztító Éneklő szócska			
Észak- Dunán- túli város lakója						A Nílus medre! Cin- ásvány				Zászló- foszlány! Tartósító oldat	
Elektron- vált (röv.)			Ország- határon szedett illeték	P							
Forma- világ lényege!				Páratlan rendőr! Gázcső- be került!				Szóda- adag! Halaszd a végére!			Grúzia (Georgia) autó- jelzése
Nagy üzlet- és bevá- sárlóköz- pontok							Lekötött vagyón- tárgy Névelő!				.
L											

AUGUSZTUS

2025 a küldetés éve

*Én is azt mondom nektek: kérjetelek, és adatik nektek, keressetek, és találtok, zörgessetek, és megnyit-
tatik nektek. (Lk 11,9)*

Semmi sem lehetetlen annak, aki hisz. De ahhoz, hogy ez a szép mondás valósággá váljon, munkára van szükség. Jézus a mustármagnyi hit hegyeket mozgató erejét nem a cselekvés nélküli bágyadtságban, nem a csecsemők kiszolgáltatottságában ragadja meg. Ellenkezőleg! A kétségbeesett zörgetők, kopogtatók, kérők, keresők folytonos mozgásában. Ha célunk igaz, és hegyeket mozgató akarásunk szent, akkor ez nem fenekelhet meg lusta kábultságunk zátonyain. Hitünk sarkall, kreativitásunk megadja az eszközöket, de a munka, a dörömbölés, a zörgetés ránk vár. Dörömböljünk a szívek ajtaján, hogy kába váraikból előhunyorogjanak a sötétségben lakó emberek.

| RÁCZ NORBERT ZSOLT